

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 106 STRAIPSNIO 3 DALIES IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 666
STRAIPSNIO 2 DALIES ĮGYVENDINIMO“ PROJEKTO (Toliau - Projektas).**

(TAP 22-651(2) (TAIS – 22-2469(3))

2022-04-25 Nr. NV-1085

Vilnius

Projekto rengėjas: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas - nustatyti advokato ar advokato padėjėjo suteiktų teisinių paslaugų išlaidų atlyginimo iš valstybės, savivaldybės ar iš valstybės ar savivaldybės biudžetų neišlaikomo subjekto lėšų principus, reglamentuoti vienodą prašymų atlyginti šias išlaidas nagrinėjimo ir tokių išlaidų sumokėjimo tvarką visose valstybės ar savivaldybės institucijose bei įstaigose.

Dabartinė situacija.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2021 m. kovo 19 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 302(1) straipsnio, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 106 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, kuriuo konstatavo, kad BPK 106 straipsnis tiek, kiek pagal jį asmeniui, dėl kurio priimtas išteisinamasis nuosprendis, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, nėra atlyginamos būtinos ir pagrįstos išlaidos advokatui, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Analogiškas sprendimas priimtas ir dėl Administracinių teisės pažeidimų kodekso 302(1) straipsnio – pripažinta, kad šis straipsnis tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad, teismui nusprendus nutraukti administracinio teisės pažeidimo bylą nenustačius administracinio teisės pažeidimo įvykio ar sudėties, asmeniui, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, atlyginamos būtinos ir pagrįstos išlaidos advokatui, prieštaravo Konstitucijai.

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. balandžio 12 d. priėmė Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 106 straipsnio pakeitimo įstatymą, kurio 2 straipsnyje įgalioja Lietuvos Respublikos Vyriausybę iki 2022 m. balandžio 30 d. priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus. Analogiška nuostata įtvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. balandžio 12 d. priimto Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 666 straipsnio pakeitimo įstatymo 2 straipsnyje.

Projekto esmė.

Projekte siūlomas decentralizuotas lėšų administravimo ir išmokėjimo modelis, siekiant:

- paskatinti visas valstybės ir savivaldybių institucijas, įstaigas priimti pagrįstus ir motyvuotus procesinius sprendimus baudžiamosiose ir administracinių nusižengimų bylose;
- atsakingai atstovauti valstybei ir institucijai teisme, kai tokie procesiniai sprendimai apskundžiami;
- įvertinti bylos perspektyvas, kad nebūtų didinamos bylinėjimosi išlaidos.

Projekto rengėjai nurodo, kad siūlomas atstovavimo išlaidų atlyginimo modelis:

- nereikalauja kurti naujų įstaigų, fondų ar biudžeto programų, nes visos valstybės ir savivaldybių įstaigos turi žmogiškuosius ir administracinius įgūdžius valdyti viešuosius finansus, laikantis teisės aktų reikalavimų;

- atitinka principą „arčiau žmogaus“, kadangi nereikalauja piliečiams išmanyti valstybės institucijų santvarkos ar atsakomybių, asmenys dėl išlaidų kreipsis į tą instituciją, su kuria bylinėjosi teisme, kuri dažnu atveju taip pat turės teritorinį padalinį regionuose;

- užtikrins, kad visi asmenys būtų lygūs, kadangi išlaidų atlyginimo tvarka, administruojant asmenų prašymus, bus vienoda visoms institucijoms, taip pat patogi, kadangi patvirtinama kreipimosi į instituciją forma, nustatomas prašymui administruoti reikalingų dokumentų sąrašas bei trumpi prašymo administruavimo terminai.

Projektų rengėjai nurodo, kad šis atstovavimo išlaidų atlyginimo modelis iš esmės jau veikia kai kuriose valstybės ir savivaldybių įstaigose, kadangi nuo 2021 m. rugsėjo mėnesio jos vadovaujasi laikinąja tvarka pagal Teisingumo ministerijos parengtas rekomendacijas dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimo dėl atstovavimo (advokato) išlaidų atlyginimo įgyvendinimo laikinosios tvarkos.

Derinimas.

Projektas buvo paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemyje.

Projektas buvo pateiktas derinti visoms ministerijoms, Generalinei prokuratūrai, Nacionalinei teismų administracijai, Teisėjų tarybai, Policijos departamentui, Lietuvos savivaldybių asociacijai.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Žemės ūkio ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyba pastabų neturėjo.

Dėl Generalinės prokuratūros, Lietuvos advokatūros, Aplinkos ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Policijos departamento pastabų ir pasiūlymų parengta derinimo pažyma.

Lietuvos advokatūra, suderinus pastabas, Projektui iš esmės pritaria.

Lietuvos savivaldybių asociacija per nustatytą Projekto derinimo su suinteresuotomis institucijoms terminą pastabų nepateikė.

Atskirų konsultacijų su visuomene nebuvo.

Projektas pristatytas 2022 m. balandžio 19 d. Tarpinstituciniame pasitarime.

Projektas patikslintas pagal 2022 m. balandžio 19 d. Tarpinstituciniame pasitarime Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atstovo išsakytas pastabas, patikslinimai su Finansų ministerija 2022 m. balandžio 19 d. suderinti darbo tvarka.

Į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės daugumą pastabų ir pasiūlymų, buvo pateikti 2022 m. balandžio 19 d. išvadoje Nr. NV-1035, atsižvelgta. Dėl pastabų, kurioms nepritarta arba pritarta iš dalies, parengta derinimo pažyma.

Projekto rengėjai nekeičia siūlymo dėl decentralizuoto advokatų ir advokatų padėjėjų išlaidų apmokėjimo modelio, tačiau atsižvelgdami į Vyriausybės Viešojo valdymo grupės 2022 m. balandžio 20 d. pažymoje Nr. NV-1055 pateiktus pasiūlymus, tikslina ir detaliau pagrindžia decentralizuoto modelio pasirinkimo motyvus, t. y.:

- siekis proporcingai paskirstyti organizacinę ir administracinę naštą institucijoms, nes vienai institucijai šio proceso administruavimas būtų per sunkus;

- decentralizuotas modelis nustatomas ir pasirenkamas laikinai, kai paaiškėjus modelio veikimo trūkumams, privalumams bei alternatyvoms, bus vertinamos galimybės plėsti tokių išlaidų atlyginimo tvarką dėl nutrauktų ikiteisminių tyrimų bei administracinės teisenos.

Papildomai pateikiama informacija apie Projektui galimai reikalingą valstybės biudžeto lėšų sumą ir kitus modelio finansavimo aspektus.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad išlieka decentralizuoto lėšų administruavimo ir išmokėjimo modelio vieningos stebėsenos, susijusios informacijos apibendrinimo ir veiksmingumo vertinimo klausimas.

Atitiktis Vyriausybės programai.

Projektas atitinka Aštuonioliktosios Vyriausybės programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

Projekto kaštai.

Projekto rengėjai nurodo, kad Projektui įgyvendinti bus reikalingos papildomos valstybės biudžeto lėšos, bet negali įvardinti reikalingos lėšų sumos. Motyvuojama, kad atsižvelgiant į kasmet skirtingą išteisintų asmenų, nutrauktų administracinių nusižengimų teisenų, kai padaryta veika neturi administracinio nusižengimo požymių, skaičių bei nevienodą kiekvieno asmens patirtų išlaidų advokatai dydį, šiuo metu apskaičiuoti ir pateikti tikslų reikalingų biudžeto lėšų poreikį nėra galimybių. Pagal išankstinius bei preliminarinius skaičiavimus, Projektui įgyvendinti iš Valstybės rezervo 2023 m. modeliuojama apie 1,5 mln. Eur suma.

Dalykinio vertinimo išvada.

Projekto rengėjai iš esmės atsižvelgė į Vyriausybės Teisės grupės ir Viešojo valdymo grupės pastabas, patikslino Projektą, papildė Projekto Teikimą patikslinamąja ir pagrindžiamąja informacija dėl decentralizuoto lėšų administravimo ir išmokėjimo modelio pasirinkimo.

Siūlome Projektą svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime ir Vyriausybės posėdyje.

Viešojo valdymo grupės vyresnysis patarėjas

Artūras Norkevičius